

pak Noirielova kniha nechtěnou ukázkou toho, jakými prostředky dnes musí akademický intelektuál bojovat za své „místo na slunci“. Příznačná je v tomto ohledu i její poslední věta: „je nutné, aby vědci mobilizovali své síly za účelem obrany svého vědeckého [= moci, řečeno i s autorem] ve veřejném prostoru, neboť nikdo jiný to za ně neudělá“ (s. 119).

Zdeněk R. Nešpor

Václav Šulista – Petr Prokopius: *Krize svědomí*

Triton, Praha 2011, 187 s.

V poslední době se stále častěji setkáváme s kritikou současné vyspělé společnosti, která lpí na materiálních hodnotách a potýká se s krizí duchovních hodnot. Kniha *Krize svědomí* reflektuje současný neutěšený stav naší společnosti a snaží se hledat příčiny a především východiska z něj. Jak píše samotný autor: „Cílem této knihy je přispět k zamyšlení se nad smyslem a významem života a uvědomění si jeho ceny a výjimečnosti“ (s. 187). Kniha je rozčleněna do pěti hlavních kapitol. V první kapitole její autor Petr Šulista uvádí čtenáře do problematiky negativních lidských vlastností, jako je chamtivost, touha po zisku či krutost. Zároveň se zamýšlí nad jejich příčinami. Pokládá čtenáři otázku, proč jsou vlastnosti, jako je láska, něha, pokora a poctivost, považovány za slabost, a ptá se, „jak je možné, že nepoctivost, arogantnost a nečestnost je společností nejen tolerována, ale i mnohdy schvalována?“ (s. 12). Součástí první kapitoly jsou i citace z knihy Františka Bláhy *Medicina na sces-tí* z roku 1947, jejíž autor popisoval hrůzy pokusů na lidech v koncentračních táborech v průběhu druhé světové války. Petr Šulista

se v této kapitole věnuje také vysvětlení pojmů svědomí, svobody a etiky.

Druhá kapitola s názvem *Pieta* je věnována problematice umírání a vztahu lidí ke smrti a umírajícím. Jsou zde popsány a vysvětleny některé rituály z minulosti, které lidé vykonávali, aby se vyrovnali se ztrátou svých blízkých a připravili se na svoji vlastní smrt. Zatímco v minulosti byla smrt součástí života, dnešní člověk se snaží její existenci ignorovat. Důkazem toho je mimo jiné i to, že přibývá pohřbů bez obřadů. V historii znamenal smuteční obřad důstojné rozloučení se zesnulým, dnes se od něho upouští pro finanční zátěž pozůstalých, duchovní rozměr je opomíjen. Tři příběhy v závěru kapitoly jsou příkladem toho, že láska, úcta a povinnost postarat se o poslední věci zemřelého čím dál víc ztrácejí na významu.

Následuje kapitola s názvem *Příčiny* a následky proměny člověka, ve které Petr Šulista popisuje tři hlavní příčiny lidské namyšlenosti a nadutosti. Tou první je uvědomění si už pravěkého člověka, že umí více než jiní žít tvorově. Díky intelektu může člověk využívat lsti a vtipu, kterými může přemoci mnohem rychlejší či silnější zvířata. Druhá, neméně závažná příčina je odpoutávání člověka od přírody a jeho snaha žít nezávisle na ní. Otázkou zůstává, zda tato nezávislost není právě příčinou mnoha frustrací, stresů a nejrůznějších zdravotních potíží novodobého člověka. Třetí příčinu spatřuje autor v „upřednostňování významu těla a tělesného vzhledu před úrovní a vyspělostí duše“ (s. 91). Jednotlivé podkapitoly jsou věnovány pojmům: inteligence, práce, šikana, lhotejnost, strach, závist, ale také soucítění a pokoře.

Václav Prokopius je autorem čtvrté kapitoly, věnované novodobému fenoménu,

který je označován jako sociální fobie. V této části knihy jsou popsány příčiny, klinické projevy i možnosti řešení takového stavu.

Obsahem páté kapitoly, jež je společným dílem obou autorů, je hledání odpovědi na poměrně jednoduchou otázku, zda je práce povinnost, odměna, či trest. Autoři zmiňují změnu ve vnímání práce od dob otrokářské společnosti přes společnost feudální až po současnost, kdy velmi často používáme práci jako trest, například při výchově dětí, ale i ve věznicích nebo v podobě alternativních trestů. Vzniká však zvláštní situace: práce, která lidem přináší prosperitu, zvyšuje jim životní úroveň a je tudíž vnímána pozitivně, může přinášet i strach, například strach z budoucnosti. A to v okamžiku, kdy

se člověk bojí, že práci ztratí. Autoři se zmiňují o tom, že práci v současnosti nedělíme pouze na fyzickou a duševní, ale především na práci plnohodnotnou a podřadnou. Apeľují na to, aby při výchově dětí nebyl používán trest v podobě práce, ale naopak, aby dětem byl vštěpován smysl pro povinnost. Další podkapitoly jsou věnovány pojmům, jako je svoboda a víra.

Recenzovaná kniha je psaná srozumitelným jazykem a proložená řadou citací z jiných publikací, jež mají za úkol zpřesnit či dokreslit vysvětlení jednotlivých pojmů. V některých částech však tyto citace, podle mého názoru, mohou způsobit mírnou nepřehlednost a nutnost hledání kontextu. To však dílu neubírá na kvalitě.

Markéta Zajíčková